

## Demografie v souvislostech I.

Demografie je věda o populacích a jejich změnách v čase. Tyto změny se odehrávají jednak přirozeně, a také pohybem mezi vymezenými regiony. Studium populace má zásadní význam pro plánování politiky státu v mnoha různých oblastech – školství, zdravotnictví, sociální péče a podobně. Podle současných teorií má vývoj v jednotlivých státech podobný průběh, a i když předpověď není lehká, lze se alespoň připravit na nejpravděpodobnější varianty vývoje.

- 1) Pro zopakování vysvětlíte následující pojmy.

|                                  |  |
|----------------------------------|--|
| Natalita                         |  |
| Mortalita                        |  |
| Přirozený přírůstek obyvatelstva |  |

- 2) Vypočítej index stáří u jednotlivých států  
Následující tabulka obsahuje základní data o věkové struktuře čtyř států včetně ČR.

| Stát            | 0–14 (v tis.) | 15–64 (v tis.) | 65 a více (v tis.) | Index stáří (I <sub>s</sub> ) |
|-----------------|---------------|----------------|--------------------|-------------------------------|
| Niger           | 9 660         | 9 110          | 504                |                               |
| Indie           | 363 810       | 848 520        | 70 060             |                               |
| USA             | 63 040        | 214 390        | 47 690             |                               |
| Česká republika | 1 660         | 7 220          | 1 900              |                               |

Tab. 1: Věková struktura vybraných států v roce 2015. (Zdroj:

<http://www.nationmaster.com/country-info/stats/People/Age-distribution>)

- a) **Index stáří** představuje hodnotu vypočítanou jako poměr osob nad 65 let a osob do 15 let v populaci. Číslo násobíme stem. Hodnoty nižší než 100 ukazují na převahu skupiny do 15 let, zatímco hodnoty nad 100 převahu skupiny 65+.

$$I_s = \frac{P_{65+}}{P_{0-14}} \times 100$$

I<sub>s</sub> – index stáří; P<sub>65+</sub> – počet obyvatel nad 65 let; P<sub>0-14</sub> – počet obyvatel 0 – 14 let

- b) Přiřaďte dané texty jednotlivým státům z výběru a zařaďte je k vhodné fázi demografického přechodu. Podtrhněte v textu nejvýznamnější argument, který vás k tomuto přiřazení vedl. Pokud si chcete prohlédnout tvar jejich populační pyramidy, zkuste [www.populationpyramid.net](http://www.populationpyramid.net).

| Stát | Text                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | fáze<br>DR |
|------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------|
|      | Země patří mezi nejvyspělejší země světa. Její populace zachycuje nejmodernější trendy ve vývoji (velmi nízká porodnost i úmrtnost), které ještě násobí specifický moderní vývoj. Zejména na přelomu tisíciletí zde klesl průměrný počet dětí na jednu ženu až k hodnotám kolem 1,1–1,2.                |            |
|      | Tento stát je specifický svou vnitřní rozporuplností. Z hlediska populace je stále silně ovlivňován tradicemi a urbanizačními procesy. Typická je stále vysoká (i když klesající) porodnost doplněná poměrně rychle klesající úmrtností.                                                                |            |
|      | Silná imigrace je jedním z typických znaků populace tohoto státu v celé jeho historii. Ta nahrazuje klesající porodnost a je příčinou poměrně vyrovnané populační pyramidy. Jedná se o stát velmi vyspělý.                                                                                              |            |
|      | Jedním z cílů vlády v této zemi je zvýšit průměrný věk vstupu dívek do manželství na 18 let. Jedná se o stát s velkými problémy v dostupnosti vzdělání, pitné vody nebo jen základní lékařské péče. Průměrný počet dětí na jednu ženu dosahuje hodnot 6–7, zhruba pětina jich však zemře do 6 let věku. |            |

*Autorem materiálu a všech jeho částí, není-li uvedeno jinak, je Petr Tišl.*

*Dostupné z Metodického portálu [www.rvp.cz](http://www.rvp.cz), ISSN: 1802-4785.*

*Provozuje Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků (NÚV).*